

**Inbreng van de gebruikers bij het
toegankelijkheidshandboek.**

1.	Inleiding:	3
1.1.	Ontwerpen voor morgen.....	3
1.2.	De betekenis van integrale toegankelijkheid voor de gebruiker.....	5
1.2.1.	Een definitie.	5
1.2.2.	Inclusie en non-discriminatie.....	6
1.2.3.	Autonomie en zelfontplooiing.	6
1.2.4.	De gebruiker als klant van de openbare ruimte.	7
1.3.	Fysieke en cognitieve toegankelijkheid als essentiële onderdelen van integrale toegankelijkheid.....	7
1.3.1.	De samenhang tussen fysieke en cognitieve toegankelijkheid.	7
1.3.2.	De gebruiker maakt geen onderscheid tussen beide aspecten.	8
1.3.3.	Het belang van het mentale aspect van de toegankelijkheid. ..	8
2.	Aandachtspunten van de gebruiker.	9
2.1.	Integrale toegankelijkheid begint van ver voor de ingang!	9
2.2.	Toegankelijkheid is dikwijls oog hebben voor details.....	9
2.2.1.	Een greep uit een aantal aandachtspunten:	9
2.3.	Het belang van structurele eisen aangevuld met de eisen betreffende de afwerkingdetailering.....	10
3.	De relatie en communicatie met de ontwerper of architect.....	10
3.1.	Behoeften van de gebruiker en de ontwerper.....	10
3.1.1.	Twee vormen van deskundigheid:	10
3.1.2.	Evenwaardige gesprekspartners.	11
3.1.3.	Een aantal opmerkingen van gebruikers:	12
3.2.	Besluit:	12
3.2.1.	Mogelijke oplossingen aangereikt vanuit de gebruiker:	12
4.	Wat willen we als gebruikers meedelen aan architecten en ontwerpers?	13
4.1.	Gebruikte methodiek:	13
4.2.	Besluit:	15
5.	Ervaringen van architecten en ontwerpers. (op basis van de bevindingen van studenten architectuur)	16
5.1.	Gebruikte methodiek.....	16
5.2.	Besluit in verband met de aandachtspunten:	18
6.	Evaluatie & besluit:	18
6.1.	Doelstelling:	18
6.2.	Meerwaarde van de gebruikersinbreng:	19
7.	Bijlagen:	20
7.1.	Methodiekontwikkeling:	20
7.2.	Uitnodigingen:	22
7.3.	Bijkomende informatie voor de discussiemomenten:	24
7.4.	Powerpoint	25

1. Inleiding:

1.1. Ontwerpen voor morgen.

Onze samenleving wordt steeds complexer, onze dienstverlening uitgebreider en onze mobiliteit neemt toe. Doch sluiten veel van deze vernieuwingen een bepaald kwetsbaar deel van onze bevolking uit. Personen met een functiebeperking maken onder andere deel uit van deze kwetsbare groep.

We gaan dikwijls snel voorbij aan de onduidelijkheden, drempels en obstakels die de deelname aan onze samenleving bevat. Het is openbarend wanneer men samen met een persoon met een beperking op stap gaat en geconfronteerd wordt met deze ontoegankelijkheid. Het gaat hier dikwijls om details, kleine aanpassingen waar de persoon zonder beperking meestal niet op let.

Het is maar op het ogenblik dat we met een kinderwagen doorheen de straten en gebouwen lopen dat we even stilstaan bij deze drempels. Indien we onze handen vol hebben met boodschappen of we hebben een kind op de arm dan hebben we direct een idee over een beperking. Als vele handelingen onmogelijk of moeilijk worden, groeit het besef van het beperkt zijn in het functioneren. Deze beperkingen zijn gelukkig maar tijdelijk. Maar wat bij een permanente vorm van beperking? Stel je eens voor wat het is om dagelijks met deze functiebeperking door het leven te gaan?

Hoe dikwijls gebeurt het niet dat we verloren lopen in een wirwar van gangen en deuren? Hoe frequent gebeurt het niet dat we hulp moeten vragen omdat iets niet duidelijk is? We vinden een bepaalde aansluiting niet bij het openbaar vervoer of we vinden onvoldoende informatie over haltes en lijnen. Deze vraag naar hulp geeft ons dikwijls een gevoel afhankelijk of dom te zijn. Een gevoel dat lijnrecht tegenover ons gevoel van eigenwaarde en zelfstandigheid staat.

Bewonderenswaardig is het dan wanneer je denkt aan de persoon die met een geleidehond door het leven gaat en zegt: " Ik geraak er wel! Mijn hond brengt me wel!» Hoe moet dit aanvoelen voor een persoon die zijn geleidehond nergens veilig kan achter laten en dus niet van bepaalde diensten gebruik kan maken? Hoe voelt het om ondanks de voorbereiding en het opzoeken van de informatie toch voor het voldongen feit komt te staan dat je met de rolstoel niet binnen kan?

Een goed gestructureerde en toegankelijke leefomgeving biedt mogelijkheden en alternatieven aan zodat je jezelf niet uitgesloten voelt en ook geen exclusieve behandeling nodig hebt. Deze leefomgeving maakt het mogelijk om tussen alle andere mensen gebruik te maken van diensten en voorzieningen.

Universal Design bijvoorbeeld maakt het gebruik mogelijk voor alle mensen zonder uitzonderingen en tracht de vele fysieke en psychologische drempels die de omgeving meebrengt te overbruggen. Het toepassen van dit principe vraagt van de ontwerper een gevoeligheid voor alsook een besef van de mogelijke beperkingen.

Toegankelijkheidsoverleg Vlaanderen

Naast de vele regels en voorschriften en de eigen creativiteit die men in een ontwerp wil opnemen is er de vraag naar toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid voor iedereen. Echter is het al dan niet opnemen van regels inzake toegankelijkheid bepalend of mensen uitgesloten worden of niet. Geen rekening houden met de toegankelijkheid van het ontwerp sluit mensen uit om op hun eigen wijze te kunnen gebruik maken van deze dienst. Zo ook kunnen zij niet genieten van het creatieve in het ontwerp.

Dit boek wil een aanzet zijn tot deze reflectie. Tevens willen de vele gebruikers via deze weg hun aandachtspunten delen over de ontoegankelijkheden welke zij dagelijks ondervinden. Wij merken hier op dat dit niet altijd gaat over zware structurele ingrepen in het ontwerp, maar dat dit dikwijls handelt over afwerkingdetails. Dit toegankelijkheidshandboek wil ook een vorm van bewustwording veroorzaken bij de ontwerper of architect.

1.2. De betekenis van integrale toegankelijkheid voor de gebruiker.

1.2.1. Een definitie.

Een integraal toegankelijke leefomgeving en dienstverlening zijn basisrechten en vormen de sleutel tot een volwaardige maatschappelijke integratie en participatie van iedereen. Integrale toegankelijkheid betekent dat gebouwen, omgeving en dienstverlening bereikbaar, betreedbaar en bruikbaar moeten zijn voor iedereen. Iedereen moet deze bovendien op een onafhankelijke en gelijkwaardige manier kunnen gebruiken. Verschillende behoeften van mensen worden zo op een vanzelfsprekende wijze geïntegreerd in voorzieningen die bruikbaar zijn voor iedereen.¹

Deze definitie beoogd een zeer ruime doelgroep welke veel breder ligt dan de personen met een handicap. We verwijzen hier ook naar de definitie van handicap van P.Fougeryollas waarin de aard van de beperking niet wordt toegeschreven aan de persoon maar aan de situatie.

"P. Fougeryollas beschouwt handicap als een belemmering van de levensgewoonten van een persoon, als 'a handicap situation', die een gevolg is van een interactieproces tussen twee series van determinanten. Enerzijds heeft men de medische (de beperkingen zelf) en andere persoonskenmerken (sociaal-economisch en demografisch: raciaal, klasse, ...) en anderzijds de omgevingskenmerken (ontoegankelijkheid, geen assistentie, ...). Dit houdt in dat handicap noch louter beschouwd wordt als een gevolg van medische beperkingen noch louter als een gevolg van onaangepastheid van de maatschappij."2

"Steeds intenser leeft en handelt de hedendaagse mens in een zelf geschapen omgeving en met de toenemende complexiteit van deze mens-gemaakte-omgeving vergroot ook het gevaar dat grote groepen gebruikers gediscrimineerd, uitgesloten of alleszins ernstig beperkt worden in het optimaal functioneren daarbinnen."3

We beperken ons hier echter tot de doelgroep van de personen met een handicap, maar het mag duidelijk zijn dat integrale toegankelijkheid een veel breder werkveld omvat. Het wordt hiermee echter duidelijk dat de knelpunten die deze beperkte doelgroep aangeeft een breder toepassingsgebied omvat dan zuiver de personen met een beperking.

De betekenis van integrale toegankelijkheid voor de personen met een beperking is dus dat de omgeving waarin zij functioneren geen beperkingen oplegt in hun autonoom handelen.

1.2.2. Inclusie en non-discriminatie.

Universal design behelst ontwerpen die door iedereen en dit zonder enige uitzondering bruikbaar zijn. Deze ontwerpen verschillen ook van die welke voor een specifieke doelgroep zijn gemaakt (design for special needs). Steeds meer kiest men voor ontwerpen die voor een zeer groot publiek bruikbaar zijn en perfect te integreren zijn in het geheel.

Voor de gebruiker zijn in deze toepassing een aantal elementen ontzettend belangrijk.

- ✚ De persoon met een beperking kan perfect gebruik maken van de aangeboden diensten zoals elke andere persoon. Hij wordt met andere woorden op geen enkele wijze uitgesloten. (non – discriminatie)
- ✚ De afwezigheid van drempels, zowel de fysieke als psychologische, geeft de gebruiker het gevoel dat hij welkom is, dat hij ook gebruik kan maken van de diensten.
- ✚ De persoon met een beperking wordt niet exclusief behandeld tegenover de andere personen. Deze behandeling bevordert het gevoel van evenwaardigheid tegenover de anderen.

1.2.3. Autonomie en zelfontplooiing.

De wijze waarop men naar personen met een beperking kijkt, bepaalt hun positie in de samenleving. Vroeger had men vooral aandacht voor bescherming en zorg. Nu legt men het accent meer op autonomie en zelfbepaling. De beperking wordt steeds minder toegeschreven aan het individu zelf en steeds meer aan de omgeving.

Deze nood aan autonomie en zelfontplooiing vanwege de gebruiker kan niet los worden gezien van de noodzaak om voorwaarden te scheppen waarin dit mogelijk is. Onze samenleving wordt dan ook steeds meer geconfronteerd met de steeds groter wordende vraag naar noodzakelijke aanpassingen.

De leefwereld is vaak onbewust afgestemd op de 'gemiddelde' Vlaming. Maar een dergelijk gemiddelde Vlaming bestaat niet. Door de vanzelfsprekendheid waarmee de samenleving op die gemiddelde Vlaming is afgestemd, zie je die norm soms niet meer. De norm wordt vaak onzichtbaar.

Het probleem dat zich stelt, is dat wie niet aan die norm beantwoordt, uit de boot dreigt te vallen of zelfs dreigt uitgesloten te worden. Dé norm blijkt immers vaak beter aan te sluiten bij het leven van mannen, hetero's, autochtonen, mensen zonder functioneringsbeperkingen, bemiddelde mensen en volwassenen dan bij dat van vrouwen, holebi's, allochtonen, mensen met functioneringsbeperkingen, (kans)armen, jongeren en ouderen.⁴

Hier wordt duidelijk aangegeven, dat deze behoefte van autonomie en zelfontplooiing, een ruimere doelgroep omvat dan enkel de personen met een beperking. Deze noodzakelijke aanpassingen zijn dan ook zeer divers. Het vormt dan ook een uitdaging om te zorgen dat deze ontwerpen bruikbaar zijn voor iedereen zonder enige uitzondering.

1.2.4. De gebruiker als klant van de openbare ruimte.

De producent stemt zijn product af op de noden en behoeften van de potentiële klant. Vanuit economisch oogpunt dient de publieke ruimten dus afgestemd op de noden en behoeften van de gebruiker. Aangezien de publieke ruimte zich niet exclusief richt naar een select deel van de bevolking maar naar iedereen, lijkt het logisch dat deze ook is aangepast aan iedereen.

Advies of input van de gebruiker zelf is evident. Toch wordt de grote groep gebruikers weinig of niet geconsulteerd en voldoet het eindproduct enkel aan technische en architecturale normen. Naast de grote groep personen met een beperking is er overigens nog een andere, steeds groter wordende groep ouderen, met eigen specifieke beperkingen, die ook gebruik maakt van de publieke infrastructuur en behoefte heeft aan kwalitatieve aanpassingen.

Wanneer we kijken naar de technische en filosofische ontwikkelingen binnen het gedachtegoed van Universal Design of Design for All, dan kunnen we niet anders dan de gebruikersinbreng hoog waarderen. Een toegankelijk Vlaanderen houdt in: een steeds betere en efficiëntere afstemming op de noden en behoeften van de gebruiker.

1.3. Fysieke en cognitieve toegankelijkheid als essentiële onderdelen van integrale toegankelijkheid.

1.3.1. De samenhang tussen fysieke en cognitieve toegankelijkheid.

Wanneer men over toegankelijkheid spreekt denkt men spontaan aan de vele meetbare aanpassingen. Deze aanpassingen willen tegemoetkomen aan de problemen die personen met een fysieke beperking dagelijks ondervinden.

Toegankelijkheid omvat echter ook een aspect dat niet zo direct zichtbaar is en veel moeilijker te definiëren is. Dit mentale aspect is nochtans een noodzakelijke voorwaarde om van toegankelijkheid te kunnen spreken. Wat baat het bijvoorbeeld om te investeren in toegankelijk openbaar vervoer wanneer de gebruiker de noodzakelijke en bruikbare informatie niet vindt? Of welke waarde heeft een toegankelijk toilet of toegankelijke lift als deze niet eens te vinden is in het gebouw?

Een van de essentiële voorwaarden in een degelijke dienstverlening is dat men het onthaal of het infopunt gemakkelijk kan terug vinden. Dit onthaal bepaalt voor een groot stuk de kwaliteit van de dienstverlening. Het is dan belangrijk dat dit goed aangegeven en gemakkelijk te bereiken is voor iedereen.

Deze elementen zijn heel moeilijk op te nemen in een plan en hebben ook eerder te maken met de afwerking en inrichting van de ruimte. Deze aandachtspunten gaan ook verder dan de normen en regels welke de wet voorziet. In deze is het dan ook belangrijk om deze elementen naast de bestaande regelgeving mee te geven aan de architecten en ontwerpers.

1.3.2. De gebruiker maakt geen onderscheid tussen beide aspecten.

De gesprekken met de gebruikers leren ons dat ze geen onderscheid maken tussen deze beide aspecten. De gebruiker ervaart de ruimte als toegankelijk of ontoegankelijk wanneer essentiële elementen ontbreken zodat hij autonoom kan functioneren. De afwezigheid van een deurbel op rolstoelhoogte maakt dat geheel dit gebouw als ontoegankelijk is voor deze persoon. De afwezigheid van een duidelijke en bruikbare bewegwijzering zorgt er voor dat de persoon niet op een zelfstandige wijze zijn weg kan vinden.

Een dove gebruiker zal zich bijvoorbeeld onveilig voelen in een ruimte waarin geen visuele brandsignalen aanwezig zijn. Men mag ook gerust stellen dat iedereen, ongeacht enige beperking, zich onveilig zal voelen in een gebouw waarin de nooduitgang niet te vinden is.

1.3.3. Het belang van het mentale aspect van de toegankelijkheid.

Zonder afbreuk te doen aan de belangrijkheid van het fysieke aspect van de toegankelijkheid is dit mentale aspect even bepalend. Doch kan een openbare ruimte ondanks de vele investeringen toch ontoegankelijk blijven voor de gebruiker.

Input (prikkel)	Cognitieve processen	Output (gedrag)
Horen Zien Ruiken Voelen Via zintuigen	De verwerking van de prikkels tot een voor de persoon relevant en betekenisvol geheel. <i>Het gaat over kennis en hoe mensen die kennis gebruiken.⁵</i>	Effectief waarneembaar gedrag. Afhankelijk van de motorische ontwikkeling van de betreffende persoon. motoriek

1. Kan de persoon beroep doen op de noodzakelijke informatie? Voldoet de input aan informatie aan bepaalde kwaliteitseisen?
2. Is deze informatie voldoende bruikbaar, begrijpbaar en hanteerbaar?
3. Beschikt de persoon over de noodzakelijke middelen en mogelijkheden om zijn doelgerichte handeling uit te voeren?

De gebruikerswaarde van deze informatie is dus erg afhankelijk van de wijze en de kwaliteit waarmee deze informatie wordt verschaft. Zijn de wegwijzers in het gebouw leesbaar en is er een alternatief voor blinde personen? Kan de informatie door iedereen op een éénduidige wijze worden begrepen?

Wanneer voor dove mensen de informatie niet visueel wordt aangeboden of men is blind en de informatie wordt niet auditief aangeboden, dan is de gebruikerswaarde onbestaande voor deze groep mensen. De kwaliteit van deze informatie is dan ook bepalend of de persoon adequaat kan functioneren.

Hiermee is het sterk bepalende karakter van dit mentale aspect van de toegankelijkheid aangetoond.

2. Aandachtspunten van de gebruiker.

2.1. Integrale toegankelijkheid begint van ver voor de ingang!

Al bij de inplanting van een openbaar gebouw of ruimte moet men oog hebben voor de bereikbaarheid en de mogelijke toegangswegen. Het heeft weinig zin om bijvoorbeeld een rust en verzorgingstehuis te bouwen ver en onbereikbaar van het centrum. Dit zal het isolement van de senioren alleen maar doen toenemen.

Het streven naar integrale toegankelijkheid wordt bijvoorbeeld bemoeilijkt door de afwezigheid van bewegwijzering, toegankelijke halten of slechte voetpaden. Dit streven vraagt dus een bredere kijk van de ontwerper dan de ingang en uitgang van zijn gebouw. Integrale toegankelijkheid vraagt ook een vorm van betrokkenheid en samenwerking tussen alle actoren, namelijk de ontwerper, de opdrachtgever, de provincie, de stad of gemeente, de gebruiker en de technische expert.

Het streven naar integrale toegankelijkheid mag niet stoppen bij de grenzen van de mandaten en bevoegdheden.

2.2. Toegankelijkheid is dikwijls oog hebben voor details.

2.2.1. Een greep uit een aantal aandachtspunten:

- ✚ **Zorg voor een plan van de indeling van het gebouw.**
 - De ingang moet in elk geval duidelijk herkenbaar zijn. Bij deze ingang vinden we een plan van het gebouw of de site terug dat ook tactiel kan gelezen worden. Dit plan vinden we op geregelde plaatsen terug.
 - De infobalie bevindt zich in elk gebouw of op elke site op dezelfde plaats (onmiddellijk rechts bij de ingang, tenzij dit compleet onmogelijk is, wordt aangegeven waar de infobalie is).
 - Duidelijk aangeven waar de hoofdingang is en het hoofdgebouw (onthaal).
- ✚ **Aanduiding van nooddeuren, ingangen, (nood)uitgangen, veiligheidsvoorzieningen...**
 - Deze moeten voor elke gebruiker onmiddellijk te vinden zijn.
- ✚ **Logica in de constructie:**
 - Verdiepingen, ruimten en lokalen, trappen en liften... moeten een logisch vervolg hebben.
- ✚ **Liften:**
 - Informatie over de verdiepingen moet goed zichtbaar zijn (kleur, contrast) en op een aangepaste hoogte. Geef zowel auditieve als visuele informatie.

Bewegwijzering:

- o Voorzie duidelijke, leesbare plannen in de buurt van ingangen, trappen en liften.
- o Gebruik een geïntegreerde bewegwijzering met oog voor contrast en vorm. Deze wegwijzers moeten bruikbaar zijn voor alle gebruikers (visueel, tactiel, auditief).

Contrasten, kleuren, lettertypen, lettergrootte...

- o In het kleurgebruik moet men zoeken naar voldoende contrast tussen de kleuren.
 - In het aanduiden van verschillen (muren en deuren, letters en achtergrond, niveauverschillen...enz.)
 - Men moet aandacht besteden aan de verlichtingen want dit verhoogt of verlaagt het contrast.

2.3. Het belang van structurele eisen aangevuld met de eisen betreffende de afwerkingdetaillering.

Uit bovenstaande analyse wordt duidelijk dat men in het streven naar en toepassen van integrale toegankelijkheid nood heeft aan eisen betreffende de afwerkingdetaillering. Het implementeren van enkel structurele eisen geeft geen enkele garantie op een toegankelijkheid voor iedereen.

Het niet opnemen van deze eisen betreffende de afwerking zorgt er immers voor dat ondanks de geleverde inspanningen inzake toegankelijkheid, het ontwerp mensen uitsluit of verhindert om gebruik te maken van de dienst.

Het kan ook niet de doelstelling zijn dat goedbedoelde en essentiële aanpassingen verloren gaan door het gebrek aan aandacht voor deze details. Zelfs vanuit economisch oogpunt is het niet realistisch om zware financiële inspanningen te doen voor een doelgroep die toch geen gebruik kan maken van de faciliteit.

3. De relatie en communicatie met de ontwerper of architect.

3.1. Behoeften van de gebruiker en de ontwerper.

De persoon met een beperking wil gezien en behandeld worden als een volwaardige en evenwaardige klant van de openbare ruimten. Deze positie vraagt een aantal aandachtspunten in de relatie tussen gebruiker en ontwerper.

3.1.1. Twee vormen van deskundigheid:

Ervaringsdeskundigheid:

De persoon met een beperking beschikt over een enorme bagage aan ervaringen vanuit de confrontatie met de werkelijkheid. Hij ziet, voelt, hoort en beleeft deze werkelijkheid vanuit een heel ander perspectief.

Dit perspectief op de wereld verschilt in vele facetten van de leef en belevingswereld van de persoon zonder beperkingen. Deze verschillen zijn heel moeilijk te verwoorden en worden dikwijls maar duidelijk door het delen van ervaringen.

Wil er een toenadering zijn tussen deze leefwerelden dan is dit mogen delen van ervaringen van cruciaal belang. De communicatie tussen de verschillende personen is dan ook enorm belangrijk.

De gebruiker wil dan ook in zijn vorm van deskundigheid serieus genomen worden. Deze vorm van ervaringsdeskundigheid mag dan ook niet gezien worden als minder of meer dan de technische expertise, maar is gewoon evenwaardig en complementair.

Technische expertise:

Technische expertise geeft weer wat mogelijk en onmogelijk is, wat moet en niet mag en is wetenschappelijk onderbouwd. Deze expertise is van een heel andere orde dan de ervaringsdeskundigheid. Ook deze vorm van expertise is moeilijk te verwoorden naar de buitenwereld toe.

Beide expertises zijn noodzakelijk wil men tot kwalitatieve oplossingen komen voor het probleem van toegankelijkheid en bruikbaarheid. De oplossingen schuilen in het kunnen aangeven van moeilijkheden en het kunnen aanreiken van oplossingen. Verbeteringen en verfijningen zijn pas mogelijk wanneer beide partijen hun oplossingen ook voldoende willen evalueren.

Onmiddellijk wordt duidelijk dat beide partners in deze communicatie inspanningen zullen moeten leveren in de richting van duidelijkheid en begrijpbaarheid. Zonder de bereidheid om samen te werken en samen te zoeken naar mogelijke oplossingen zal deze communicatie tot niets leiden.

3.1.2. Evenwaardige gesprekspartners.

Uit gesprekken met toekomstige architecten die voor het eerst werden geconfronteerd met medestudenten met een beperking leren we dat:

- Beide partijen nogal onwennig zijn tegenover elkaar.
- o De gebruiker:
 - De gebruiker vreest dat de technische expert zal neer kijken op hem.
 - De gebruiker vreest voor een waterval van niet begrijpbare woorden en termen.
 - De gebruiker vreest dat hij niet serieus zal genomen worden.
 - De gebruiker vreest voor de mogelijkheden om zijn inbreng te doen.
 - De gebruiker heeft angst om niet begrepen te worden.
- o De toekomstige architect:
 - Men is bang om te betuttelen.
 - Heeft nood aan informatie over de beperking(en)
 - Heeft nood aan een informele input met de deskundige. Hierin kunnen ze elkaar beter leren kennen.
 - Wil dat Universal Design een verplicht vak is binnen de architectuur.

3.1.3. Een aantal opmerkingen van gebruikers:

- ✚ Er moet een basiskennis van de architect zijn over bestaande alternatieven zoals een hellend vlak, ringleiding, enz... zodat je samen kan kijken wat de beste oplossingen zijn.
- ✚ De architect moet zijn taal aanpassen aan de 'gewone man', dus geen vakjargon gebruiken.
- ✚ De architect mag niet te veel informatie geven ineens.
- ✚ Men moet de ervaringsdeskundigen zien als gewone mensen met uitzonderlijke behoeften die ook zo moeten behandeld worden.
- ✚ De architect moet de tijd nemen die nodig is
- ✚ De architect moet zich niet generen om naar de handicap te vragen
- ✚ De architect zou het best een kleine legende maken en deze duidelijk uitleggen
- ✚ De architect moet de plannen aan slechtzienden van heel dichtbij tonen.
- ✚ Als de architect de plannen aan een blinde wilt uitleggen zou hij met de vinger van de blinde over het plan kunnen gaan.
- ✚ De architect en de ervaringsdeskundigen moeten al wat voeling/informatie hebben over toegankelijkheid.
- ✚ Stadsarchitecten moeten willen luisteren als het over toegankelijkheid gaat.

3.2. Besluit:

Uit bovenstaande elementen kunnen we volgende elementen distilleren:

- Er is een grote behoefte aan vorming bij beide partijen op het vlak van integrale toegankelijkheid en Universal Design.
- Vooral de architecten hebben behoefte aan vorming hoe ze met een persoon met een beperking kunnen omgaan.
- Beide partijen hebben nood aan momenten waarin ze met elkaar op een informele wijze met elkaar kunnen leren omgaan.
- In het streven naar integrale toegankelijkheid en het zoeken naar adequate oplossingen is een optimale samenwerking noodzakelijk.
- In een goede samenwerking ontstaat een wederzijdse gevoeligheid voor elkaars leefwereld.

3.2.1. Mogelijke oplossingen aangereikt vanuit de gebruiker:

- subsidies+prijzen geven voor toegankelijkheid helpt
- goede voorbeelden van gebouwen geven aan architecten
- vormingen geven aan architecten
- architecten zelf laten ervaren hoe het is om met een beperking gebouwen te bedreden (d.m.v. blinddoeken, rolstoelen,..)

4. Wat willen we als gebruikers meedelen aan architecten en ontwerpers?

4.1. Gebruikte methodiek:

Discussiemomenten:

🚦 Doelstelling:

Enter vzw. werkt aan een handboek toegankelijkheid waarin een inbreng van de gebruiker wordt gevraagd. We willen via discussiemomenten met de gebruikers een overzicht krijgen van de voor hen belangrijke aandachtspunten die in het handboek moeten komen.

Om deze momenten voldoende en efficiënt te kunnen begeleiden hebben we gebruik gemaakt van een huiswerkopdracht. We vroegen aan de deelnemers om een bepaald gebouw in gedachte te nemen dat door hen al eerder werd bezocht. In de discussie gaan we samen op pad met de gebruikers doorheen hun gebouw en polsen naar de vele punten welke voor hen belangrijk zijn.

🚦 Een greep uit de resultaten:

Niet alleen de toegankelijkheid van het gebouw is belangrijk maar ook de bereikbaarheid van het gebouw!

Voetpad:

- Brievenbussen kunnen een obstakel zijn (voor blinden en rolstoelgebruiker)
- Tijdelijke werken moeten op tijd aangekondigd zijn, want ze zijn vaak niet goed aangepast voor rolstoelgebruikers
- Gebruik voor de muren rechte hoeken i.p.v. afgeronde hoeken (dit is voor een blinde gemakkelijker voor de oriëntatie.)
- De kwaliteit van de voetpaden laat soms te wensen over. (breedte, toestand, aanwezigheid van vuilniszakken en fietsen)

Parking:

- Een aangepaste parkeerplaats voor personen met een handicap

Wegwijzers en plan:

- Is de locatie van het gebouw voldoende aangeduid?
- Is het plan en de wegwijzers voldoende leesbaar?

Bereikbaarheid:

- Kan het gebouw bereikt worden met het openbaar vervoer?
- Zijn er toegankelijke halten in de buurt van het gebouw?

Toegankelijkheid van het gebouw:

De ingang:

- Is er een vaste aanduiding voor de hoofdingang
- Er moet een bel zijn op een hoogte waar mensen in een rolstoel aankunnen
- Naast een draaideur moet er ook een gewone deur aanwezig zijn
- Er moet een schuin verhoog zijn en geen drempel zodat het gebouw gemakkelijk bereikbaar is voor iedereen (personen met een handicap, mensen met een kinderwagen, senioren,...)
- Men moet meer werk maken van het gebruik van pictogrammen (goedkoop + weinig werk + zeer efficiënt)
- De ingang moet herkenbaar zijn (kleurcontrasten)
- Men moet meer gebruik maken van (natuurlijke) gidslijnen met niveauverschil

Het onthaal:

- Het onthaal moet zich op een centrale plaats bevinden
- Er zou een geleidelijn, gidslijn of een andere soort tegels moeten gebruikt worden die naar het onthaal leiden
- Als de mensen van het onthaal achter glas zitten moet er een microfoon aanwezig zijn
- Mensen die aan een onthaal moeten leren hoe ze moeten omgaan met personen met een beperking

De lift:

- Het gebruik van glas in de liftdeuren (want dove mensen kunnen niet bellen als er iets gebeurt)
- Gebruik van zowel visueel als auditief laten melden op welk verdiep de lift zich bevindt
- De liftknoppen moeten op een goede hoogte zitten (zodat rolstoelgebruikers ook aan de knoppen kunnen)
- Er moet gebruik gemaakt worden van reliëf op de liftknoppen (voor blinde personen)
- De lift moet groot genoeg zijn (zodat er plaats is voor een rolstoel)
- Men moet gebruik gemaakt worden van alarmsignalen of lichtflitsen in de lift

Pictogrammen + wegwijzers + grondplannen:

- Het moet duidelijk aangegeven zijn waar de nooduitgangen zijn
- Lettertype: Er moet gebruik worden gemaakt van een schreefloos lettertype. (Arial, Helvetica of Verdana)
- Er moet een kleurcontrast in de letters zitten bv zwarte letters op een witte achtergrond
- Er moet een contrast zitten in de grondplannen.
- Voor blinden zijn grondplannen op zwelpapier of op metaal een goede zaak, dit is wel redelijk duur maar die kan je in leen geven.
- De aanwijzingen moeten altijd horizontaal staan en nooit verticaal (dus wel W.C. maar niet W)

C

De W.C:

- Gebruik contrasten (bv niet alles in het wit)
- Gebruik een vaste opstelling (bv vuilbakje en wc-papier altijd rechts)
- Laat de deuren langs buiten laten opengaan
- Voorzie plaats voor geleidehonden
- Bij de mannen-w.c's moeten er tussenschoten aanwezig zijn.

4.2. Besluit:

Uit de gevonden resultaten kunnen we een aantal belangrijke conclusies trekken.

- ✚ De gebruiker toetst de toegankelijkheid van een gebouw van voor de eigenlijke ingang van het gebouw. Hierin spelen de volgende elementen een rol:
 - De bruikbaarheid van het voetpad.
 - De aanwezigheid van toegankelijke haltes in de buurt.
 - De bewegwijzering naar deze ruimte of gebouw.
 - De inplanting van het gebouw (centraal gelegen of afgelegen)
- ✚ De gebruiker verwijst in zijn aandachtspunten zowel naar structurele elementen als naar afwerkingdetailering.
- ✚ De gebruiker hecht veel belang aan het aspect mentale toegankelijkheid naast de fysieke toegankelijkheid.
- ✚ Het aspect van veiligheid blijkt ook een enorme belangrijke voorwaarde te zijn in de gebruikerswaarde. Een gevoel van onveiligheid houdt de gebruiker tegen om het gebouw verder te betreden.
 - Zijn de toegankelijke toiletten gemakkelijk te vinden?
 - Zijn de liften toegankelijk en bruikbaar voor iedereen?
 - Is het duidelijk wat men moet doen in noodgevallen?
 - Kan men op tijd en gemakkelijk hulp vragen?
- ✚ Het onthaal speelt ook een cruciale rol in de dienstverlening. Is deze gemakkelijk te vinden en kan iedereen er gebruik van maken?

5. Ervaringen van architecten en ontwerpers. (op basis van de bevindingen van studenten architectuur)

5.1. Gebruikte methodiek

Gebruikerstoets

Doelstelling:

Het Van Dale college is een gebouw uit de 16^e eeuw centraal gelegen in de Naamsestraat. Dit college fungeert als belangrijk dienstencentrum voor de studenten van de Katholieke universiteit van Leuven.

Aangezien de KUL streeft naar een integrale toegankelijkheid binnen zijn diensten werd ook het Van Dale college onderworpen aan een grondige gebruikerstoets.

Subjectieve toets	Objectieve toets
1. Vrijwilligers onder de architectuurstudenten. Niet-geïnformeerde groep	Toegankelijkheidsbureau
Deze studenten werden niet ingelicht over de ware toedracht van deze toets. Er werd naar hun visie op het college gevraagd.	Wordt verwacht.
2. Architectuurstudenten die lessen hebben gevolgd over Universal Design. Geïnformeerde groep	
Deze werden vergezeld van een student met een functiebeperking. (rolstoelgebruiker, slechtziende student, student met autisme) Hier was de vraag om specifiek te toetsen naar de toegankelijkheid.	
3. Ervaringsdeskundigen vanuit het TOV	
In de verschillende discussiemomenten rond de gebruikersinbreng voor toegankelijkheidshandboek kregen de deelnemers een diareportage over het college.	

In de les Universal Design aan de KUL van 9 december werd er gepolst naar verschillen tussen de groepen alsook naar de ervaringen om met ervaringsdeskundigen deze toets te maken.

🚦 Verschillen in visie:

De twee groepen van studenten verschilden, zoals verwacht, duidelijk van visie. De niet geïnformeerde groep studenten had vooral aandachtspunten die over het structurele van het gebouw handelden. De geïnformeerde groep met de ervaringsdeskundigen hadden vooral aandachtspunten over afwerkingdetails.

Geïnformeerde groep + ervaringsdeskundige	Niet geïnformeerde groep
Positieve elementen	Positieve elementen
Ronde tapijtjes op de trappen verhogen de zichtbaarheid van de trede.	Centrale ligging van het centrum
	Alle diensten dicht bij elkaar
	Historisch gebouw heeft uitstraling
Negatieve elementen	Negatieve elementen
Ondanks de centrale ligging is het gebouw moeilijk te bereiken door personen met een beperking.	Onoverzichtelijke indeling. Men moet de diensten gaan zoeken. Sommige diensten zitten verdoken.
Geen logica in de indeling van het gebouw. Publieke ruimten en niet publieke ruimten zitten niet gecentraliseerd.	Geen logica in de indeling van het gebouw. Publieke ruimten en niet publieke ruimten zitten niet gecentraliseerd.
Slechte signalisatie.	Slechte signalisatie.
Onthaal is moeilijk te vinden en er zijn twee onthalen. Dit laatste zorgt voor onduidelijkheid	Onthaal is moeilijk te vinden en er zijn twee onthalen. Dit laatste zorgt voor onduidelijkheid.
Glazen deuren zijn slecht zichtbaar.	Er zijn onbenutte ruimten of slecht benutte ruimten. De kapel wordt niet gebruikt.
De leesbaarheid van de naamplaatjes is slecht.	
De aanwezigheid van enkel kasseien op de binnenkoer.	
De toegankelijke lift en toilet zijn niet te vinden.	
De liftknoppen staan te hoog en de deur sluit te vlug.	
De toegangsdeur voor de rolstoelgebruiker gaat ook te snel dicht.	
Er staan stoelen in het midden van het gangpad.	
De balie is te hoog bij het psychomedisch centrum.	
Het pad vanuit de parking is te smal en tegen de leuning staan fietsen.	
Ruimtes zijn niet voorzien voor de grote draaicirkel van rolstoelen.	
Geen noodplan bij brand.	
Te zware deuren.	

5.2. Besluit in verband met de aandachtspunten:

Niet alle elementen werden hier vermeld maar het is duidelijk dat de groep van geïnformeerde studenten meer negatieve punten formuleerde dan de niet geïnformeerde groep. Bij de geïnformeerde groep gaan deze negatieve elementen vooral over afwerkingdetails. Bij de andere groep zijn dit vooral structurele elementen.

Een andere vaststelling is dat de negatieve opmerkingen van alle groepen onderling niet tegenstrijdig zijn. Dit wijst op het feit dat de gevraagde aanpassingen ook de studenten zonder beperking ten goede komen.

Het enige tegenstrijdige element vindt men in de beoordeling van de bereikbaarheid. Echter heeft dit een heel andere invulling bij de beide groepen. Voor de niet geïnformeerde groep is de centrale ligging tussen de verschillende campussen een groot voordeel. Voor de geïnformeerde groep vervalt het argument van de centrale ligging door de vele fysieke drempels die men ervaart om dit gebouw te bereiken.

6. Evaluatie & besluit:

6.1. Doelstelling:

- ✚ Doelstelling was om te peilen naar wat voor de gebruikersgroep belangrijk is dat in het handboek toegankelijkheid wordt opgenomen.
- ✚ We willen duidelijk maken dat mentale en fysieke toegankelijkheid niet gescheiden wordt beleefd door de gebruikersgroep. Beide aspecten vullen elkaar aan en bepalen samen de toegankelijkheidsbeleving.
- ✚ We willen aantonen dat de gebruiker veel belang hecht aan afwerkingdetaillering in tegenstelling tot de verwachting.
- ✚ Een andere doelstelling was om de twee leefwerelden, die van architect en gebruiker, met elkaar te confronteren.
- ✚ Via deze weg trachten we de meerwaarde van een samenwerking tussen architect en ervaringsdeskundige aan te geven.

Het tijdsbestek was te kort om een zo ruim mogelijke gebruikersgroep te bereiken. Het blijft een moeilijke zaak om een representatief deel van deze verscheiden groep te consulteren. Sommige groepen waaronder de personen met een mentale beperking zijn heel moeilijk te bereiken. We hebben echter in ons vorig project het aspect rond toegankelijkheid van gebouwen al opgenomen en verwijzen dan ook naar deze resultaten.

De gebruiker vindt het belangrijk om gehoord te worden en behandeld te worden als een klant van de openbare ruimte zoals iedereen. Hij heeft een duidelijke vraag in dit verband aan iedereen, namelijk die van openheid en empathie. Een andere vraag is die naar gelijkwaardigheid in de communicatie.

Uit de confrontatie tussen technische experts en gebruikers halen we de belangrijkheid naar vorming en informatieverstrekking. De gebruiker vraagt aangepaste informatie welke duidelijk is en eenvoudig. De expert vraagt vorming over hoe hij met een persoon met een beperking moet omgaan.

Uit beide rapporten blijkt het duidelijke belang van beide aspecten (mentale en fysieke toegankelijkheid) en hun onderlinge samenhang. Ook deze kleine bevraging onderstreept nog eens dat de gebruiker geen onderscheid maakt tussen beide in zijn beleving.

Uit het vorige project rond gebruikstoegankelijkheid bleek al de belangrijkheid van afwerkingdetails bovenop de structurele aanpassingen. In deze nieuwe ronde van bevraging wordt deze belangrijkheid onderlijnd. Deze afwerkingdetaillering staat in nauw verband met het aspect van cognitieve toegankelijkheid.

6.2. Meerwaarde van de gebruikersinbreng:

Na de uitwerking van twee projecten rond toegankelijkheid (gebruikstoegankelijkheid, inbreng in het toegankelijkheidshandboek) is deze meerwaarde van de gebruikersinbreng meer dan duidelijk.

De ervaringsdeskundige inbreng van personen met een beperking maakt de technische regels en voorschriften tastbaarder en concreter. Uit ons onderzoek blijkt duidelijk dat technische experts (architecten) confronteren met de gebruiker een sensibiliserende werking heeft. Deze confrontatie zorgt ongetwijfeld voor innovaties. Beide partijen worden aangemoedigd om ter plaatse te zoeken naar een haalbare oplossing voor beide partijen.

In deze samenwerking merkt men een duidelijke verschuiving, in het kijken naar een project, tussen geconfronteerde en niet geconfronteerde experts. De expert wordt zich in deze confrontatie bewust van het belang van afwerkingdetaillering. De vraag is of een dergelijk gevoeligheid over te brengen is via een technische regelgeving alleen.

Buiten deze sensibiliserende functie heeft deze samenwerking nog andere voordelen. De eigenheid van het gebouw vraagt om een afstemming van de regelgeving. Het gebruik van contrasten is sterk afhankelijk van het aanwezige licht in deze constructie. Het gebruik van geleidetegels is soms niet nodig wanneer hier een natuurlijke geleiding aanwezig is en deze laatste is soms efficiënter.

Het samenwerken van de gebruiker en de expert lijkt in veel gevallen een economische functie te hebben. Soms zijn dure structurele oplossingen niet nodig en kan men inspelen op aanwezige en goedkopere oplossingen. In ons onderzoek in samenwerking met de KUL blijkt duidelijk dat de expert zelf gemakkelijk grijpt naar zware structurele oplossingen terwijl dit voor de gebruiker niet echt noodzakelijk is.

Een andere belangrijke conclusie is dat veel gebruikers beter op de hoogte zijn van innovaties op het vlak van aanpassingen dan de architect. Omgekeerd kan de architect zelf verduidelijken waarom bepaalde aanpassingen soms onmogelijk zijn. Dit laatste veroorzaakt ook gemakkelijker een vorm van aanvaarding bij de gebruiker vanwege de technische onderbouwing.

Steeds meer worden ervaringsdeskundigen geconsulteerd door dienstverleners in de fase van evaluatie en fijneafstemming. Zoals men klanten betreft in de ontwikkeling van nieuwe producten (proefversies van software, audio en visuele aankondigingen op bussen en trams,...) zo kan men de gebruiker ook vragen om een gebruikersanalyse op te maken in de constructie van openbare gebouwen.

Elke dag wordt men geconfronteerd met vernieuwingen op het vlak van de mogelijkheden in aanpassingen. Het is dan ook een meerwaarde om op regelmatige basis een gebruikerstoets te gebruiken in het proces van afstemming en verfijning. We pleiten hier sterk voor het opnemen van een gebruikerstoets in de verschillende ontwikkelingsfasen van het project.

7. Bijlagen:

7.1. Methodiekontwikkeling:

Beargumenteerde keuze voor de werkwijze en activiteiten.

We zullen nieuwe discussiemomenten organiseren voor de gebruikers. De input is hier nauwer gedefinieerd dan bij het project gebruikstoegankelijkheid. We richten ons hier speciaal naar de ervaringen van de gebruiker in zijn relatie met ontwerpers en architecten. De vraag welke punten de gebruikers belangrijk vinden in deze relatie, staat hier centraal.

We denken er aan om deze discussiemomenten te laten voorafgaan door een vorm van huiswerkopdracht. Dit laat ons toe om meer gericht te werken dan in een open space methodiek. Belangrijk blijft echter dat de gebruiker zijn verhaal kan brengen.

Het lijkt mij zinnig om in een oriëntatiefase kennis te maken met denkwereld en het werkgebied van architecten. Vanuit deze ervaringen kunnen we een gerichte vraagstelling doen en een opdracht ontwerpen voor onze gebruikers.

Concrete uitwerking van het gesprek met ontwerpers en architecten:

Oriëntering:

“ U wordt als ontwerper/architect gevraagd om een openbaar gebouw of openbare ruimte te ontwerpen.”

- Met welke elementen start de ontwerper?
- Wat vindt de ontwerper belangrijk bij dit ontwerp?
- Hoe verlopen de verschillende fasen?
- Waar vraagt de ontwerper advies?
- Waarmee moet hij allemaal rekening houden?
- Welke werkwijze volgt de ontwerper?
- ...

Mogelijke methodieken:

1. We contacteren ontwerpers of architecten die al ervaring hebben met het ontwerpen van openbare ruimten of gebouwen. We confronteren hen met de problematiek van toegankelijkheid en peilen naar de eventuele tekorten of vragen bij deze groep.
2. We zoeken een school die dergelijke opleidingen verzorgt en bevragen leerlingen.
 - In samenwerking met de opleiding laten we een groep werken rond het ontwerpen van een openbare ruimte of gebouw.
 - De tweede groep geven we dezelfde opdracht maar dan wel vanuit het perspectief dat men moet denken aan toegankelijkheid.

Vanuit deze informatie kunnen we een opdracht opstellen voor de gebruikers waar we peilen naar hun ervaringen betreffende deze elementen. Zo kunnen we gemakkelijk aangeven waar zich mogelijke conflicten kunnen voordoen tussen de zienswijze van de architect en gebruiker.

We vertrekken vanuit de visie van de ontwerper en vragen zo naar de knelpunten bij onze gebruikers. Vb: esthetische eisen en toegankelijkheidseisen. We kunnen deze

Toegankelijkheidsoverleg Vlaanderen

vraagstelling dan ook verder verruimen naar meer algemene ervaringen van onze gebruikers.

Na deze fasen (1 bevraging van ontwerpers, 2 bevraging gebruikers) zullen we een dubbele lijst hebben van belangen. Hieruit kunnen we mogelijke knelpunten en spanningsvelden aangeven.

Na deze 2 fasen zou het misschien constructief kunnen zijn om beide partijen in confrontatie te laten gaan in een einddiscussie. Vanuit ons vorige project hebben we geleerd dat zich in deze confrontatie tussen twee leefwerelden een leerproces kan groeien voor alle partijen. Beide leefwerelden kunnen een stuk naar elkaar toegroeien in appreciatie, empathie en samenwerking. (blinden en slechtzienden hebben andere prioriteiten dan doven en slechthorenden)

Ik meen dat men ook hier kan spreken over twee leefwerelden waarbinnen verschillende belangen spelen. In dit project ligt een mogelijkheid om beide werelden dichterbij elkaar te brengen, welke op zich een onderliggende doelstelling kan worden van dit project.

7.2. Uitnodigingen:

Schoonheid kan... toegankelijkheid moet!

Momenteel wordt gewerkt aan een handboek toegankelijkheid voor architecten. Hierin wordt toegankelijkheid toegelicht in de meest ruime betekenis van het woord.

Gebruikers krijgen de kans om een stuk mee te schrijven aan de inhoud van dit boek. Welke boodschap heb jij voor de architecten?

Hiervoor hebben Jouw stem nodig!

Het Toegankelijkheidsoverleg Vlaanderen werkt rond toegankelijkheid en mobiliteit op Vlaams niveau. Daarbij ijvert het TOV voor een integraal toegankelijke leefomgeving die voor iedereen bereikbaar, bruikbaar, betreedbaar en begrijpbaar is.

- ✚ **Welke boodschap willen wij meegeven aan deze architecten en ontwerpers?**
- ✚ **Wat vinden we belangrijk?**
- ✚ **Hoe willen we bij het ontwerp betrokken worden?**
- ✚ **Wat zijn onze ervaringen met deze architecten en ontwerpers?**
- ✚ **Wat vindt u dat er zeker in dit boek moet staan?**

Toegankelijkheidsoverleg Vlaanderen
www.toegankelijkheidsoverlegvlaanderen.be
info@toegankelijkheidsoverlegvlaanderen.be

v.u: Verschaeren Yves
Sint – Jansstraat 32-38
1000 Brussel

Toegankelijkheidsoverleg Vlaanderen

Wil jij mee helpen om onze boodschap door te geven?

Het TOV organiseert hiervoor een aantal discussiedagen. Op deze momenten kan je jouw ervaringen delen.

Locaties en data van onze discussiemomenten:

- + De Blauwput te Leuven op 12 november 2008
- + De refter van de Bond Moyson te Sint-Niklaas op 13 november 2008
- + De polyvalente zaal van Jansen Farmaceutica te Turnhout op 19 november 2008
Wij beginnen telkens om 13:30 h en sluiten af rond 17:00h
- + Brugge in de Zilverststraat 43 op 21 november
wij beginnen hier om 9 uur en eindigen om 12 uur

Heb je interesse om hieraan mee te werken, laat het ons dan weten voor 1 november 2008.

14 dagen voor aanvang krijgt u van ons een voorbereiding en alle noodzakelijke informatie

Inschrijven kan bij:

Toegankelijkheidsoverleg Vlaanderen
Sint- Jansstraat 32-38
1000 Brussel
Tel: 02/51.50.674
bernard.daelman@vfg.be

Gebruik hiervoor het bijgevoegde inschrijvingsformulier of via de website
www.toegankelijkheidsoverlegvlaanderen.be

7.3. Bijkomende informatie voor de discussiemomenten:

Informatie discussiemomenten Toegankelijkheidshandboek.

Inhoud van het discussiemoment:

Opdracht I:

Ter voorbereiding van het eerste deel van dit discussiemoment vragen we je om even aan een specifiek gebouw of openbare ruimte te denken.

1. Is dit nieuw (jonger dan 30j) of oud (ouder dan 30j)? Doe een inschatting aan de hand van de aanwezige aanpassingen of veranderingen. Je mag hier ook een korte beschrijving geven.
2. Wat is de functie van het gebouw? Wat is het doel van dit gebouw?
3. Welke problemen ben je hier tegengekomen in verband met toegankelijkheid?
 - a. Kan je vlot binnen en buiten?
 - b. Vind je gemakkelijk de ingang en uitgang?
 - c. Is de route die je moet volgen goed aangegeven?
 - d. Vind je de aangepaste liften en toiletten?
 - e. Heb je hier een veilig gevoel? (bijvoorbeeld bij brand?)
 - f. Vind je voldoende informatie over de inrichting? (plan, bewegwijzering, lokalen)
 - g. Hoe zit het met de dienstverlening?
 - h. Hoe zit het met de breedte van gangen en paden?
 - i. Is de aangebrachte informatie leesbaar, verstaanbaar en op een goede hoogte aangebracht?
 - j.
4. Welke positieve elementen ben je tegengekomen? Wat was hier voor jou specifiek goed? Wat heeft je geholpen om zelfstandig verder te kunnen?

Denk nu eens na welke aanpassingen mogelijk en noodzakelijk zijn voor jou om de toegankelijkheid te verhogen?

1. Op welke elementen zou een ontwerper zeker moeten letten?
2. Wat moet er volgens jou zeker in dit handboek voor architecten?
3. Heb je al ooit met een ontwerper of architect onderhandeld? Wat zijn hierbij de positieve en de negatieve ervaringen?
4. Hoe zou je dit eventueel aanpakken? Hoe zou jij de ervaren moeilijkheden overbrengen aan deze ontwerper of architect?
5. Wat denk je over architecten en ontwerpers en hoe zie jij zo'n gesprek verlopen?

Opdracht II :

Het Van Dalecollege, een gebouwencomplex gelegen in het stadscentrum van Leuven, dateert integraal uit de 16de eeuw. De K.U.Leuven kocht het geheel aan in 1988 en zorgde voor een voorbeeldige restauratie. Het Van Dalecollege is vandaag het zenuwcentrum van de Dienst Studentenvoorzieningen van de universiteit en biedt ook onderdak aan 60 studenten.

Integrale toegankelijkheid van de universitaire gebouwen en voorzieningen is één van de doelstellingen van de K.U.Leuven om het gelijkheids- en diversiteitsbeleid dat het voert, waar te maken. De voorbije jaren werden hiertoe aanzienlijke inspanningen geleverd. De aanpassingen van de buiteninfrastructuur van het Van Dalecollege voor het realiseren van een betere fysieke toegankelijkheid is er een voorbeeld van.

De doorlichting van het Van Dale college kadert in een (reële) voorstudie over de haalbaarheid om het gebouw integraal toegankelijk te maken. Het TOV kan hieraan meewerken. Aan de hand van foto's en beschrijvingen zullen we u het college voorstellen en peilen naar uw bedenkingen en opmerkingen. Deze zullen worden meegenomen in een eindverslag van de Katholieke Universiteit.

Dit is een unieke kans voor het TOV en de gebruikersgroep om een belangrijke inbreng te doen in een realistisch project.

7.4. Powerpoint

Zie pdf in bijlage

¹ <http://www.entervzw.be/index.php?id=13>

² uit VIVIANE SOREE, Les participatie 2e Licentie sociale agogiek en pedagogiek, 14/11/2000

³ BARRIERES DETECTEREN TUSSEN MENS EN PLEK, BRUGGEN BOUWEN TUSSEN MENS EN OMGEVING VLAAMS ERGOTHERAPEUTENVERBOND VZW. GENEESKUNDIGE DAGEN ANTWERPEN, 19 september 2003. Hubert Froyen, M.Arch. PHL, Departement Architectuur, Hasselt Universiteit Gent, Faculteit Toegepaste Wetenschappen, Architectuur 16 juli 2003.

⁴ Uit de beleidsnota van gelijke kansen 2004 -2009.

⁵ http://library.thinkquest.org/26618/dutch/5_INTRODUCTIE.htm

